

ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Навчально-науковий інститут філології та історії
Кафедра історії, правознавства та методики навчання

СИЛАБУС навчальної дисципліни

ГЛУХІВЩИНА ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДОБИ (1648-1782 рр.)

Освітній рівень	перший
Статус дисципліни	цикл загальної підготовки, вибіркового компонента ОП
Галузі знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.03. Середня освіта (Історія)
Обсяг дисципліни	4 кредити ECTS (120 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, практичні заняття
Форми контролю	залік

Інформація про викладачів

Викладач	Петренко Наталія Миколаївна, доктор філософії, старший викладач
Контактний телефон	+380995372627
E-mail:	petrenko@gnpu.edu.ua
Профайл викладача	https://cutt.ly/4rwTSf2R
Консультації	Консультації в день проведення лекцій / практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі консультації через електронну пошту та в Google classroom

Кількість часу на вивчення

	Денна форма	Заочна форма
Лекцій	18	6
Практичних занять	24	6
Самостійна робота студента	78	108
Форма контролю	залік	залік

Навчальна дисципліна «Глухівщина гетьманської доби (1648-1782 рр.)» належить до нормативних дисциплін навчального плану і розрахована на здобувачів освіти педагогічних закладів вищої освіти IV рівня акредитації, які навчаються за освітньою програмою бакалавра.

Метою є поглиблене вивчення історичного розвитку Глухівщини давнього, слов'янського, давньоруського та литовсько-польського часу, політичного, соціально-економічного і культурного стану столичного періоду історії міста Глухова і Глухівщини, функціонування гілок влади в українській козацькій державі Гетьманщині у складні роки її існування, виявлення і систематизація форм боротьби за збереження автономних прав і вольностей.

Організація навчання

Види занять. Лекція з елементами бесіди передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією. Із метою активізації пізнавальної діяльності здобувачі вищої освіти відповідають на запитання за темою заняття, беруть участь у вирішенні проблемних ситуацій, в обговоренні дискусійних питань, що не лише сприяє осмисленню й усвідомленню теоретичного матеріалу тематичної лекції, а й розвиває мисленнево-мовленнєву діяльність майбутніх фахівців.

Семінарське заняття передбачає самостійне вивчення студентами попередньо визначених питань з наступним усним обговоренням навчального матеріалу під час заняття чи письмовим оформленням у вигляді рефератів, доповідей, повідомлень тощо. Семінари розвивають творчу самостійність студентів, зміцнюють їх інтерес до науки і наукових досліджень.

Самостійна робота студента (СРС) – це самостійна діяльність-учіння студента, яку викладач планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача. Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Політика курсу:

Курс читається українською мовою.

Студент має демонструвати повагу та толерантність по відношенню до усіх учасників освітнього процесу (студенти, викладачі, допоміжний персонал), дотримуватися правил внутрішнього розпорядку Університету.

Академічна доброчесність. Представлені результати освітньо-наукової діяльності мають бути результатом власних творчих пошуків, отриманих у ході навчальної та науково-дослідної роботи.

Відвідання занять. Відвідування лекційних занять є добровільним вибором здобувача. Результати виконання семінарських занять мають бути представлені викладачу на перевірку відповідно до розкладу занять особисто під час занять, або в режимі on-line, але не пізніше, ніж до наступного заняття.

Організаційні та навчальні обов'язки студентів:

- На семінарські заняття приходити попередньо підготовленими, ознайомленими з ходом заняття та з матеріалами для усного обговорення.
- Не пропускати заняття без поважної причини та не спізнюватися.
- Дотримуватися тем навчальної дисципліни.
- Задавати питання, цікавитися додатковими відомостями, сучасними науковими знаннями з предмету та консультуватися з викладачем.
- Аргументовано відстоювати свою думку стосовно тематики занять, якщо вона не збігається з думкою викладача.
- Вимагати від викладача додаткових роз'яснень на заняттях у випадку їх недостатнього висвітлення на лекціях.
- У випадку незгоди із отриманою оцінкою мати право на перезарахування тем.
- Вчасно здавати відповідні теми.

Особливості опанування освітнього компоненту під час дистанційної форми навчання:

1. Використання сервісів для обміну повідомленнями: Viber, Telegram, Zoom; Google-сервісів: Gmail, Classroom.
2. Навчальні заняття для здобувачів вищої освіти денної і заочної форм навчання під час дистанційної освіти здійснюється в синхронному (взаємодія учасників освітнього процесу з одночасним перебуванням у вебсередовищі дистанційного навчання) за допомогою технологій дистанційного навчання (онлайн-зв'язок програмного забезпечення Zoom, Google Meet, соціальних месенджерів Viber, Instagram, Telegram тощо) та асинхронному режимі (взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання із затримкою в часі) за допомогою електронної пошти, соціальних мереж, форумів, Google Classroom та інших хмарних технологій.
3. Оцінювання здійснюється відповідно до Положення "Про контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка", відповідає особливостям дистанційного навчання, враховує можливості здобувачів застосування знань під час занять.

№ теми	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин	
		Денна	Заочна
Змістовий модуль 1. Джерельна база, давня і середньовічна історія, литовсько-польська доба історії Глухова і Глухівщини.			
1.	Тема 1. Вступ. Предмет і завдання курсу. Джерельна база історії Глухівщини гетьманської доби. Давня історія і княжа доба міста Глухова і Глухівщини	2	2
2.	Тема 2. Глухів і Глухівщина у складі Литовсько-Руської держави та Речі Посполитої. Участь глухівчан у подіях національно-визвольної війни і Руїни	2	
3.	Тема 3. Внутрішнє самоврядування і розвиток міста Глухова у др. пол. XVII – XVIII ст. Глухів і Глухівщина на початку Північної війни	2	
Змістовий модуль 2. «Глухівський період» історії гетьманської України			
4.	Тема 4. Глухів – столиця Гетьманщини. «Глухівський період» історії гетьманської України.	4	2
5.	Тема 5. Правління гетьмана І. Скоропадського (1708 – 1722 рр.). Перша Малоросійська колегія (1722 – 1727 рр.). Наказний гетьман П. Полуботок (1722 – 1724 рр.).	2	
Змістовий модуль 3. Столичне місто Глухів і Глухівщина у 1727-1782 рр.			
6.	Тема 6. Гетьманування Д. Апостола (1727 – 1734 рр.). Правління «Гетьманського уряду» (1734 – 1750 рр.). Гетьманування К. Розумовського (1750 – 1764 рр.).	2	
7.	Тема 7. Правління другої Малоросійської колегії (1764-1782 рр.) і знищення автономії Гетьманщини.	2	2
8.	Тема 8. Глухів і Глухівщина в історії культурного життя України.	2	
Всього		18	6

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема практичного заняття	Кількість годин	
		Денна	Заочна
Змістовий модуль 1.			

Джерельна база, давня і середньовічна історія, литовсько-польська доба історії Глухова і Глухівщини.			
1.	<p align="center">ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1</p> <ol style="list-style-type: none"> Огляд документів з історії столичного періоду у фондах ЦДІА України у Києві, обласних архівах, бібліотеках України. Акти державного управління: законодавчі акти, пам'ятки українського права, матеріали Законодавчої комісії 1767р. Документи місцевих і центральних установ, Генеральне слідство про маєтності, Рум'янцевський опис. Заселення території міста Глухова і Глухівщини за матеріалами археологічних досліджень. Глухівське удільне князівство та його уділи (кін. першої пол. XIII – XV ст.). Розвиток ремесел, торговельних зв'язків. Давньоруське звичаєве та кодифіковане право. 	2	
2.	<p align="center">ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2</p> <ol style="list-style-type: none"> Перехід південно-західної частини Глухівського князівства до складу Литви. Передача Глухівських земель до складу Польщі. Литовська колонізація. Соціально-економічні умови розвитку діяльності судів. Загальна характеристика Національно-визвольної війни. Події 1648-1657 рр. Встановлення козацького правління та суду. Масове невдоволення глухівців умовами Білоцерківської угоди 1651 р. 	2	
3.	<p align="center">ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3</p> <ol style="list-style-type: none"> Події початку Руїни у 1658 та 1659 рр. Глухівська облога 1664 року. Підписання Глухівських статей 1669 р. Магдебурзьке право: загальна характеристика Міське самоуправління Глухова та його владні функції. 	2	
4.	<p align="center">ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4</p> <ol style="list-style-type: none"> Піднесення ремісничого виробництва (особливо людвисарства) та торгівлі. Архітектурний ансамбль міста Глухова та церковне будівництво його довкілля. Воєнні дії на території Лівобережної України, шведсько – український союз. Церемонія заочної страти та анафемування гетьмана І. Мазепи. Церемонія обрання гетьманом І. Скоропадського та його перша спроба збереження автономних прав України. 	2	2
Змістовий модуль 2. «Глухівський період» історії гетьманської України			
5.	<p align="center">ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5</p> <ol style="list-style-type: none"> Перенесення столиці з Батурина до Глухова. Причини, передумови, причини вибору саме Глухова. Законодавча, виконавча та судова гілки влади в новій столиці. Органи місцевого управління. Гетьмани «Глухівського періоду»: хронологія, коротка характеристика. 	2	2

6.	<p align="center">ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6</p> <ol style="list-style-type: none"> Продовження наступу російського царизму на автономну українську державність. Спроби Івана Скоропадського зберегти демократичні здобутки українців. Перша Малоросійська колегія, її завдання та функції. Продовження боротьби за права і привілеї Гетьманщини наказним гетьманом Павлом Полуботком. 	2	
<p>Змістовий модуль 3. Столичне місто Глухів і Глухівщина у 1727-1782 рр.</p>			
7.	<p align="center">ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7 Гетьманування Д. Апостола (1727 – 1734 рр.).</p> <ol style="list-style-type: none"> Відновлення гетьманства. «Нужди малоросійські» Данила Апостола і «Решительні пункти» царського уряду 1728 р. Генеральне слідство про маєтності 1729 – 1730 рр. Фінансова та торговельно-економічна політика. 	2	
8.	<p align="center">ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №8 Правління «Гетьманського уряду» (1734 – 1750 рр.).</p> <ol style="list-style-type: none"> Російсько-український склад уряду. Поділ козаків на дві групи. Виснаження людських і економічних ресурсів у Російсько-турецькій війні 1735 – 1739 рр. «Права за якими судиться малоросійський народ», 1773 р. 	2	2
9.	<p align="center">ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №9 Гетьманування К. Розумовського (1750 – 1764 рр.).</p> <ol style="list-style-type: none"> Обрання гетьманом Кирила Розумовського. Ліквідація українсько-російських митних кордонів 1754 р. Судова реформа 1760 – 1763 рр. Боротьба старшини за українські права і вольності. Глухівська петиція 1763 р. Посилення централістської політики імперії. Скасування інституту гетьманства та його наслідки. 	2	
10.	<p align="center">ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №10</p> <ol style="list-style-type: none"> Політика президента колегії, генерал – губернатора Петра Рум'янцева. Припинення дії Генеральної військової канцелярії. Дія законодавчої комісії 1767 – 1768 рр. і козацькі накази. Ліквідація автономії України і утворення російських державних установ. Інкорпорація Гетьманщини у 1782 – 1786 рр. 	2	
11-1 2.	<p align="center">ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №11-12</p> <ol style="list-style-type: none"> Роль Генеральної військової канцелярії у формуванні національно-державницької ідеології. Феномен державного літописання, козацьке літописання та мемуаристика. «Розмова Великої Росії з Малоросією» С. Дідовича. Глухів – центр музичної культури України. Глухівська школа архітектури. 	4	

	5. Внесок Глухова і Глухівщини в історію українського відродження.		
		Всього	24
			6

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ тем и	Перелік тем самостійної роботи, їх анотація	Кількість годин	
		Денн а	Заочн а
<p>Завдання 1: на кожну із запропонованих тем модулів підготувати словники понять, термінів, персоналій.</p> <p>Завдання 2: підготувати реферат на одну із запропонованих тем у модулі</p>			
<p>Змістовий модуль 1. Джерельна база, давня і середньовічна історія, литовсько-польська доба історії Глухова і Глухівщини.</p>			
1.	Тема 1. Вступ. Предмет і завдання курсу. Джерельна база історії Глухівщини гетьманської доби. Давня історія і княжа доба міста Глухова і Глухівщини	10	10
2.	Тема 2. Глухів і Глухівщина у складі Литовсько-Руської держави та Речі Посполитої. Участь глухівчан у подіях національно-визвольної війни і Руїни	10	14
3.	Тема 3. Внутрішнє самоврядування і розвиток міста Глухова у др. пол. XVII – XVIII ст. Глухів і Глухівщина на початку Північної війни	10	14
<p>Змістовий модуль 2. «Глухівський період» історії гетьманської України</p>			
4.	Тема 4. Глухів – столиця Гетьманщини. «Глухівський період» історії гетьманської України.	10	14
5.	Тема 5. Правління гетьмана І. Скоропадського (1708 – 1722 рр.). Перша Малоросійська колегія (1722 – 1727 рр.). Наказний гетьман П. Полуботок (1722 – 1724 рр.).	10	14
<p>Змістовий модуль 3. Столичне місто Глухів і Глухівщина у 1727-1782 рр.</p>			
6.	Тема 6. Гетьманування Д. Апостола (1727 – 1734 рр.). Правління «Гетьманського уряду» (1734 – 1750 рр.). Гетьманування К. Розумовського (1750 – 1764 рр.).	10	14
7.	Тема 7. Правління другої Малоросійської колегії (1764-1782 рр.) і знищення автономії Гетьманщини.	10	14
8.	Тема 8. Глухів і Глухівщина в історії культурного життя України.	8	14
Всього		78	108

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

З ДИСЦИПЛІНИ «ГЛУХІВЩИНА ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДОБИ (1648-1782рр.)»

1. Структура джерельної бази історії міста Глухова і Глухівщини.
2. Документальна база історії міста Глухова і Глухівщини у фондах ЦДІА України у Києві та Інституті рукопису НБ. ім. В.І. Вернадського.
3. Документальна база історії міста Глухова і Глухівщини в архівосховищах і бібліотеках України та інших країн.
4. Архівні публікації джерел. Українські архівісти, публікатори джерел з історії Гетьманщини.
5. Історичні школи, центри та дослідники Гетьманщини.
6. Гетьманщина в українській історіографії кінця XVIII – початку XXI ст.
7. Гетьманська Україна в діаспорній історичній україністиці.
8. Українська радянська історіографія історії Гетьманщини.
9. Археологічні дослідження міста Глухова та його округи.
10. Поселення ранніх слов'ян та східних слов'ян середини – другої пол. I тис. н.е. на території Глухівщини.
11. Давньоруське місто Глухів та його округа за матеріалами археологічних досліджень
12. Глухівське удільне князівство, його географічні і етнічні кордони.
13. Глухів і Глухівщина у складі Литовсько=Руської держави та Речі Посполитої.
14. Глухів і Глухівщина у складі Московської держави.
15. Деулінське перемир'я 1618 р. і друге входження Глухова і Глухівщини до Речі Посполитої.
16. Перетворення міста Глухова у значну військову фортецю українсько – російського прикордоння
17. Одержання містом Глуховом Магдебурзького права і судочинства за третім Литовським Статутом.
18. Зміни адміністративно – територіального і судового устрою в місті Глухові і Глухівщині на початку національно – визвольної війни 1648 – 1657 рр.
19. Невиконання умов Білоцерківського мирного договору глухівським козацтвом.
20. Прийняття присяги московському цареві жителями міста Глухів.
21. Події початку Руїни (1658р.) у Глухові.
22. Події початку Руїни (1659р.) у Глухові.
23. Оборона міста Глухова від польського війська у січні – лютому 1664 року.
24. Повстання глухівчан проти російської адміністрації у березні 1668 року.
25. Прийняття «Глухівських статей» (1669 р.) і відновлення прав України у взаємовідносинах з Московською державою.
26. Внутрішнє самоуправління і розвиток міста Глухова у др. пол. XVII – на поч. XVIII ст..
27. Функції міського управління Глухова за нормами Магдебурзького права.
28. Організація та зміст цехового життя глухівських ремісників.
29. Розвиток ливарної справи у місті Глухові.
30. Торговельні зв'язки Глухова з Московською державою і країнами Західної Європи.
31. Участь українських гетьманів І. Самойловича і І. Мазепи у розбудові міста Глухова.
32. Будівельна інфраструктура міста Глухова наприкінці XVII – на початку XVIII ст.
33. Глухів і Глухівщина на початку Північної війни.
34. Причини переходу гетьмана І. Мазепи на бік Карла XII.

35. Церемонія анафеми гетьмана І. Мазепи у Глухові.
36. Обрання гетьманом стародубського полковника І. Скоропадського.
37. Страта у Глухові близьких прихильників І. Мазепи.
38. Глухів – столиця Гетьманщини.
39. «Глухівський період» історії Гетьманщини (1708 – 1782 рр.)
40. Початок систематичного нищення засад української державності російським царем Петром І.
41. Оцінка діяльності гетьмана І. Скоропадського в історичній літературі.
42. Наступ російського царизму на автономні права України.
43. Захист П. Полуботком разом з українською старшиною автономної державності України.
44. Відновлення гетьманства за часів Д. Апостола.
45. «Нужди малоросійські» гетьмана Д. Апостола і «Рішительні пункти» українського уряду 1728 р.
46. Генеральне слідство про маєтності.
47. Відновлення Д. Апостолом фінансової автономії, українського ринку і прямої української торгівлі з Західною Європою.
48. «Правління Гетьманського уряду» 1734 – 1750 рр.
49. «Права, за якими судиться малоросійський народ», 1743 р.
50. Участь українського народу у російсько – турецькій війні 1735 – 1739 рр.
51. Прояви поліційної сутності «Правління Гетьманського уряду» в Україні.
52. Комісія економії описних Малоросійських маєтків.
53. Обрання гетьманом К. Розумовського.
54. Відновлення К. Розумовським активного політичного життя України.
55. Перші економічні обмеження влади К. Розумовського.
56. Участь українців у Семирічній війні з Прусією (1756 – 1763 рр.) .
57. Політична концепція змісту промови «Про поправління стану Малоросії».
58. Судові реформи 1760 -- 1763 років.
59. «Слідча комісія козацьких скарг» при Генеральній військовій канцелярії.
60. «Прошення малоросійського шляхетства і старшин разом з гетьманом про відновлення різних старовинних прав Малоросії» (1763).
61. Посилення Катериною II централізаторської політики імперії. Скасування інституту Гетьманства .
62. Друга Малоросійська колегія та політика генерал – губернатора П. Румянцева.
63. Тактика царського уряду в управлінні Лівобережною Україною.
64. Дія Законодавчої комісії 1767 – 1768 рр. Шляхетські і козацькі накази.
65. Участь українців у першій Кримській війні 1768 – 1774 рр.
66. Рум'янцевський опис населення і господарств 1765 – 1769 рр.
67. Знищення Катериною II автономної української державності. Утворення намісництва у 1781 – 1782 рр.
68. Інкорпорація автономної Гетьманщини у 1782 -- 1786 рр.
69. Припинення діяльності другої Малоросійської колегії.
70. Місце Гетьманщини в культурі Європи кінця XVII – на протязі XVIII ст.
71. Роль канцеляристів Генеральної військової канцелярії у формуванні національно-державницької ідеології .
72. Глухів – культурний центр України.

73. Глухів і Глухівщина в історії українського національного відродження.
74. Глухівська музично – співацька школа. Композитори М. Березовський, Д. Бортнянський.
75. Глухів – театральна столиця України.
76. Проект Ф. О. Туманського про відкриття у місті Глухові філіалу С. – Петербургської академії наук.
77. Глухівська школа архітектури. Архітектурний ансамбль столиці.
78. Глухівський Успенський жіночий монастир.
79. Глухівський – Петропавлівський монастир.
80. Гамаліївський Пустинно – Харлампіївський монастир.
81. Монастир Глинської Різдва Богородицької пустині
82. Роль православної церкви в культурному процесі.
83. Інтелектуальна еліта в суспільно політичному житті Гетьманщини.
84. Літопис Г. Гряблянки (1710 р.).
85. Літопис С. Величка (1720 р.).
86. «Діаріуш або Журнал», перш пол. 1722 р., «Щоденник генерального хорунжого М. Ханенка, 1727 – 1731, 1742 – 1752 рр.»
87. Щоденник-хроніка генерального підскарбія Я. Марковича (1717 – 1767 рр.).
88. «Короткий літопис Малої Росії» В. Рубана (1777р.).
89. «Опис про Малу Росію» Г. Покаса (1751 р.).
90. «Розмова Великої Росії з Малоросією» С.Дівовича (1762 р.).
91. Філософія українського просвітителя-демократа Я. П.Козельського.
92. Представник історіографії української державності Ф. О. Туманський.
93. Праця П. І. Симоновського «Короткий опис про козацький малоросійський народ і про військові його справи».
94. «Суд і розправа в правах малоросійських (1750 р. Ф.Чуйкевича).
95. «Екстракт малоросійських справ» і його доопрацювання в 1786 році.
96. Роль і місце Глухова і Глухівщини столичного періоду в історії України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДО КУРСУ:

Основна:

1. Белашов В. Глухів – столиця Гетьманської України (1708 – 1782 рр.): (від перших поселень до сучасності). Суми: ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2019. 420 с.
2. Бойко О.Д. Історія України. Навчальний посібник для ВНЗ. К. 2018. URL: <https://uahistory.co/pidruchniki/ukraine-history-boyko-7-edition-2018/>
3. Гуржій О. І., Чухліб Т. В., Козацька Україна. Історія Гетьманської Держави (XVII-XVIII ст) Арії, Серія: Таємниці історії. 2020. 368 с.
4. Мицик Ю. Нові документи з історії Глухівщини гетьманської доби. Сіверщина в історії України : зб. наук. пр. / Нац. заповідник "Глухів" [та ін.]. Глухів ; Київ, 2018. Вип. 11. С. 144-148. URL: <https://cutt.ly/44Pdobe>
5. Сніжок З. Дві гетьманські столиці. Соборний майдан. 1 (91) січень-лютий 2019 р. С. 1-4. URL: http://nz-hlukhiv.com.ua/wp-content/uploads/files/sobormaidan01_2019.pdf
6. Сокирко О. Гетьман у перуці. Зовнішні форми репрезентації гетьманської влади часів Кирила Розумовського. TEXT AND IMAGE: ESSENTIAL PROBLEMS IN ART HISTORY. 2019. 2(8) | 51. URL: <https://cutt.ly/c4Pd8N8>

Додаткова:

0. Kubicek Paul. The history of Ukraine. Westport, Connecticut, USA. 221 с. URL: <https://cutt.ly/b4ESQyn>

0. Plokhly Serhii. The Gates of Europe: A History of Ukraine. New York, 2015. URL: <https://cutt.ly/N4EIzXt>
0. Reid Anna. Borderland : a journey through the history of Ukraine. New York: Basic Books, 2015. 352 pp. URL: <https://cutt.ly/24EITPd>
0. Subtelny Orest Ukraine : a history / 4th ed. Toronto. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/11408/file.pdf>
0. Артюх В'ячеслав Історичний опис м. Глухів Сумської області [засн. 1152 р.] Сумський історичний портал, 2012. URL: <https://history.sumy.ua/research/article/397-istorichnij-opis-m-glukhiv-sumskoj-oblasti-za-sn-1152-r.html>
0. Белашов В. І. Гетьманщина мовою документів і матеріалів другої половини XVII – XVIII ст. Збірник документів і матеріалів. Глухів: РВВ ГДПУ ім. О. Довженка, 2006. 184 с.
0. Белашов В. І. Глухів – столиця Гетьманщини (до «Глухівського періоду» історії України (1708 – 1782 рр.)). Глухів: РВВ ГДПУ ім. О. Довженка, 2005. 220 с.
0. Белашов В. І. Сумщина в історії України / В. І. Белашов, Л. І. Белінська, А. М. Близнюк. Суми: Мак-ден, 2005. 496 с.
0. Вечерський В. В. Гетьманські столиці України. К.: Наш час, 2008. 320 с. (Сер. «Невідома Україна»). <https://cutt.ly/FVfbNf4>
0. Вечерський В. Глухів. Малі історичні міста України / В. Вечерський, В. Белашов. – К.: Абрис, 2003. 168 с.
0. Ленченко В. Столиця Гетьманщини Глухів за планами XVIII століття. Український археографічний щорічник. К., 2009. Вип. 13/14. С. 223-240. URL: <https://cutt.ly/m4PalMo>
0. Маслак В. І. Проблема незалежності Гетьманщини середини XVII ст. очима сучасних польських істориків. *Наукові записки історичного факультету Запорізького національного університету*. Запоріжжя, 2014. Випуск 40. С. 233–237. URL: <https://cutt.ly/H4PfVM6>
0. Навчально-методичний практикум «Історія України: козацько-гетьманська доба (друга половина XVI – кінець XVIII ст.)» для студентів спеціальності «Історія» / укл. О. Лильо. – Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2015. 294 с. URL: <https://cutt.ly/Q4Poyl5>
0. Сердюк І. Полкові міста Гетьманщини в другій половині XVIII ст.: економіка та демографія. Українська держава другої половини XVII–XVIII ст.: політика, суспільство, культура. Київ: Інститут історії України НАНУ, 2014. С. 231–270. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/5388/1/Serdiuk9.pdf>
0. Сіверщина в історії України: збірник наук. праць. Архів видання: <https://nz-hlukhiv.com.ua/nashi-vidannya/sivershhina-v-istoriyi-ukrayini>
0. Українська держава другої половини XVII–XVIII ст.: політика, суспільство, культура / Ред. кол.: В. Смолій (відп. ред.), О. Бакинська, В. Горобець (заст. відп. ред.), В. Матях (відп. секр.), Ю. Мицик, В. Степанков, Я. Федорук, Т. Чухліб (заст. відп. ред.). НАН України. Інститут історії України; Науково-дослідний інститут козацтва. К.: Інститут історії України, 2014. 671 с. URL: <https://cutt.ly/H4Pf7PU>
0. Шемшученко Ю. Козацькі ради у Глухові. Світогляд 2008, 3(4). С. 22-25. URL: https://www.mao.kiev.ua/biblio/jscans/svitogliad/svit-2008-12-4/svit-2008-12-4-22-shems_hushenko.pdf
1. Шишкіна, Ю.А. Історія Глухова доби Гетьманщини (за матеріалами Центрального державного історичного архіву України у Києві). Сіверщина в історії України: Зб. наук. пр. К.: Глухів, 2013. Вип. 6. С. 260-265. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/74836>

**Система оцінювання (критерії оцінювання та шкала оцінювання) із дисципліни
«ГЛУХІВЩИНА ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДОБИ (1648-1782рр.)»**

Навчальні досягнення студентів оцінюються за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у шкалу ECTS. Загальний підсумковий бал з дисципліни визначається на основі додавання (знаходження суми) балів за всі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою з дисципліни.

Підсумкова оцінка складається із розрахунку 100 балів. Підсумкова оцінка курсу навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності (оцінка рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час практичних занять, виконання самостійної роботи).

Остаточна оцінка рівня знань з дисципліни складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається відповідна кількість балів, зазначених у таблицях 1 та 2.

Таблиця 1. Денна форма

<i>Практичні заняття</i>												<i>Самостійна робота</i>			<i>Модульний контроль</i>			<i>Форма семестрової атестації – залік</i>
Максимальна кількість балів – 60												Максимальна кількість балів – 20			Максимальна кількість балів – 20			Максимальна кількість балів – 0
ПЗ №1	ПЗ №2	ПЗ №3	ПЗ №4	ПЗ №5	ПЗ №6	ПЗ №7	ПЗ №8	ПЗ №9	ПЗ №10	ПЗ №11	ПЗ №12	СР №1	СР №2	СР №3	МК №1	МК №2	МК №3	0
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	6	6	8	6	6	8	

Критерії оцінювання видів роботи

Бал	Критерій
Практичні заняття (поточний контроль)	
5 балів	<ul style="list-style-type: none"> – Студент ретельно опрацював матеріал, демонструє глибоке розуміння теми. – Вільно володіє поняттєвим апаратом, аргументовано висловлює власну думку. – Активно долучається до дискусії, ставить доречні запитання. – Вміє аналізувати, зіставляти, робити самостійні висновки. – Показує вміння застосовувати знання на прикладах.
4 бали	<ul style="list-style-type: none"> – Матеріал вивчено добре, але з окремими незначними неточностями. – Формулювання думок загалом чітко, логічне. – Бере участь в обговоренні, хоча може потребувати уточнень або підтримки викладача. – Застосовує знання у стандартних ситуаціях із певними труднощами.
3 бали	<ul style="list-style-type: none"> – Підготовка поверхова, знання фрагментарні. – Відповіді малоструктуровані, можливі помилки в термінах і логіці. – Участь у семінарі обмежена, ініціативність низька. – Складно робити самостійні висновки або зв'язувати знання з темою заняття.
2 бали	<ul style="list-style-type: none"> – Матеріал опрацьовано частково. – Відповіді неточні, часто помилкові. – Пасивність під час заняття, участь у роботі — формальна. – Потребує постійної допомоги або уточнень від викладача.

1 бал	<ul style="list-style-type: none"> – Підготовка відсутня або не відповідає мінімальним вимогам. – Студент не здатен сформулювати зміст теми. – Не виявляє зацікавленості в обговоренні. – Участь у занятті відсутня або номінальна.
Самостійна робота	
6-8 балів	<ul style="list-style-type: none"> – Роботу виконано повністю, із дотриманням вимог і структури. – Інформація подана грамотно, логічно, з використанням фахової термінології. – Присутні елементи аналітики, порівняння, власні висновки. – Оформлення акуратне, без помилок, джерела вказано коректно. – Робота свідчить про самостійне опрацювання матеріалу.
4-5 балів	<ul style="list-style-type: none"> – Робота в основному відповідає вимогам, є логічною й послідовною. – Можливі дрібні неточності в змісті чи оформленні. – Висновки зроблені, але не завжди достатньо аргументовані. – Є ознаки самостійності, проте аналіз менш глибокий.
3 бали	<ul style="list-style-type: none"> – Робота виконана частково або з порушенням структури. – Інформація подана поверхнево, є змістові помилки. – Відсутні власні висновки або вони є формальними. – Спостерігається брак логічності або узагальнення. – Оформлення недбале, джерела не вказано або подано з помилками.
2 бали	<ul style="list-style-type: none"> – Робота містить значні недоліки в змісті та оформленні. – Помітно, що студент слабо орієнтується в темі. – Відсутній аналіз, переважає копіювання чужих думок без осмислення. – Робота не відповідає встановленим вимогам.
1 бал	<ul style="list-style-type: none"> – Робота не виконана або подано не за темою. – Повна відсутність самостійності. – Містить плагіат або грубі порушення академічної доброчесності. – Невідповідність мінімальним критеріям змісту й оформлення.
Модульний контроль (тестування)	
6 (7, 8) балів	81–100% правильних відповідей Високий рівень знань, відмінне розуміння матеріалу.
5 балів	70–80% правильних відповідей Добре засвоєний матеріал, незначні помилки.
4 бали	50–69% правильних відповідей Загальне розуміння тем модуля, можливі окремі неточності.
3 бали	40–49% правильних відповідей Мінімально достатній рівень, багато помилок.
2 бали	30–39% правильних відповідей Дуже слабке розуміння матеріалу, численні помилки.
1 бал	менше ніж 30% правильних відповідей Тест практично не виконано, знань не виявлено.

Таблиця 2. Заочна форма

Практичні заняття			Самостійна робота			Модульний контроль			Форма семестрової атестації – залік
Максимальна кількість балів – 60			Максимальна кількість балів – 20			Максимальна кількість балів – 20			Максимальна кількість балів – 0
ПЗ №1	ПЗ №2	ПЗ №3	СР №1	СР №2	СР №3	МК №1	МК №2	МК №3	0
20	20	20	6	6	8	6	6	8	

Критерії оцінювання видів роботи

Бал	Критерій
Практичні заняття (поточний контроль)	
16-20 балів	<ul style="list-style-type: none"> – Студент ретельно опрацював матеріал, демонструє глибоке розуміння теми. – Вільно володіє поняттєвим апаратом, аргументовано висловлює власну думку. – Активно долучається до дискусії, ставить доречні запитання. – Вміє аналізувати, зіставляти, робити самостійні висновки. – Показує вміння застосовувати знання на прикладах.
11-15 бали	<ul style="list-style-type: none"> – Матеріал вивчено добре, але з окремими незначними неточностями. – Формулювання думок загалом чітке, логічне. – Бере участь в обговоренні, хоча може потребувати уточнень або підтримки викладача. – Застосовує знання у стандартних ситуаціях із певними труднощами.
8-10 балів	<ul style="list-style-type: none"> – Підготовка поверхова, знання фрагментарні. – Відповіді малоструктуровані, можливі помилки в термінах і логіці. – Участь у семінарі обмежена, ініціативність низька. – Складно робити самостійні висновки або зв'язувати знання з темою заняття.
4-7 балів	<ul style="list-style-type: none"> – Матеріал опрацьовано частково. – Відповіді неточні, часто помилкові. – Пасивність під час заняття, участь у роботі — формальна. – Потребує постійної допомоги або уточнень від викладача.
1-3 бали	<ul style="list-style-type: none"> – Підготовка відсутня або не відповідає мінімальним вимогам. – Студент не здатен сформулювати зміст теми. – Не виявляє зацікавленості в обговоренні. – Участь у занятті відсутня або номінальна.
Самостійна робота	
6-8 балів	<ul style="list-style-type: none"> – Роботу виконано повністю, із дотриманням вимог і структури. – Інформація подана грамотно, логічно, з використанням фахової термінології. – Присутні елементи аналітики, порівняння, власні висновки. – Оформлення акуратне, без помилок, джерела вказано коректно. – Робота свідчить про самостійне опрацювання матеріалу.
4-5 балів	<ul style="list-style-type: none"> – Робота в основному відповідає вимогам, є логічною й послідовною. – Можливі дрібні неточності в змісті чи оформленні. – Висновки зроблені, але не завжди достатньо аргументовані. – Є ознаки самостійності, проте аналіз менш глибокий.
3 бали	<ul style="list-style-type: none"> – Робота виконана частково або з порушенням структури. – Інформація подана поверхнево, є змістові помилки. – Відсутні власні висновки або вони є формальними. – Спостерігається брак логічності або узагальнення. – Оформлення недбале, джерела не вказано або подано з помилками.
2 бали	<ul style="list-style-type: none"> – Робота містить значні недоліки в змісті та оформленні. – Помітно, що студент слабо орієнтується в темі. – Відсутній аналіз, переважає копіювання чужих думок без осмислення. – Робота не відповідає встановленим вимогам.
1 бал	<ul style="list-style-type: none"> – Робота не виконана або подано не за темою. – Повна відсутність самостійності. – Містить плагіат або грубі порушення академічної доброчесності. – Невідповідність мінімальним критеріям змісту й оформлення.
Модульний контроль (тестування)	
6 (7, 8) балів	81–100% правильних відповідей Високий рівень знань, відмінне розуміння матеріалу.
5 балів	70–80% правильних відповідей

	Добре засвоєний матеріал, незначні помилки.
4 бали	50–69% правильних відповідей Загальне розуміння тем модуля, можливі окремі неточності.
3 бали	40–49% правильних відповідей Мінімально достатній рівень, багато помилок.
2 бали	30–39% правильних відповідей Дуже слабе розуміння матеріалу, численні помилки.
1 бал	менше ніж 30% правильних відповідей Тест практично не виконано, знань не виявлено.

Поточний контроль рівня знань студентів передбачає перевірку рівня підготовленості студента з теми. Поточний контроль здійснюється за напрямками:

- контроль за систематичністю й активністю роботи на практичних заняттях;
- контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза межами аудиторних занять.

Модульний контроль знань студентів здійснюється в кінці модуля у формі тестування.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється в кінці семестру у формі заліку за підсумками роботи з курсу (за сумою оцінок).

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти 100 бальною шкалою з навчальної дисципліни «ГЛУХІВЩИНА ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДОБИ (1648-1782рр.)»

Сума балів за 100 бальною шкалою	Оцінка ECTS	Критерії
90-100	A	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями. Студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Вміє реалізувати теоретичні положення дисципліни. Знає сучасні технології та методи з даної дисципліни. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних / контрольних завдань проявив вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включатись в дискусії, може відстоювати власну позицію в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Зменшення 100-балової оцінки може бути пов'язане з недостатнім розкриттям питань, що стосується дисципліни, яка вивчається, але виходить за рамки об'єму матеріалу, або студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань
100		
99		
98		
97		
96		
95		
94		
93		
92		
91		
90		
82-89	B	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження Студент демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних /
89		
88		
87		
86		
85		
84		
83		
82		

		контрольних завдань та поясненні прийнятих рішень, дає вичерпні пояснення
74-81	C	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками. Студент в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідає програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати при вирішенні типових практичних завдань, але допускає окремі неточності. Вміє пояснити основні положення виконаних завдань. Помилки у відповідях не є системними. Знає характеристики основних положень, що мають визначальне значення при проведенні практичних занять, при виконанні завдань та поясненні прийнятих рішень, в межах дисципліни, що вивчається.
81		
80		
79		
78		
77		
76		
75		
74		
64-73	D	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками. Студент засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений програмою дисципліни, має пропозиції щодо напрямку вирішень поставлених завдань. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.
73		
72		
71		
70		
69		
68		
67		
66		
65		
64		
60-63	E	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижчим за середній. Студент має певні знання, передбачені в програмі дисципліни, володіє основними положеннями, що вивчаються на рівні, який визначається як мінімально допустимий. З використанням основних теоретичних положень, студент з труднощами пояснює відповіді на питання практичних завдань дисципліни. Виконання практичних (індивідуальних, контрольних) завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.
63		
62		
61		
60		
35-59	FX	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни. Студент може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни студент виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у студента відсутня.
1-34	F	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни. Студент повністю не виконав вимог програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними.